TAŞOVA
tasova.gen.tr GAZETESİ

FAKIOĞULLARI Enver Seyhan

Yazan: **Enver Seyhan** - 30 Nisan 2024

Okumaya gayret ettiğim 1831 yılı Nüfus Defteri'nde yerleşim yerlerinde "Fakıoğlu" kabile adına rastladığımda, düşünürdüm. Fıkıh uzmanı kişilerin emekli olduklarında köylerde yerleştiğine kanaat getirmiştim. Fakat yanıldığımı İbrahim Halil İnalcık'tan okuma yaptığımda anladım. Bu itibarla Fakı ve Ahi konusunu hocanın diliyle elimden geldiği kadar aktarmaya çalışacağım.
"Uç toplumunda Osman Gazi'nin manevi destekçileri hukuki ve sosyal hayatı örgütleyici sıfatıyla ahiler ve fakılar yer alırlar."
Fakı adı veya ünvanı fakih anlamını ihtiva eder.
Bu İslâm ilminde İslâm hukukunda İslâm uygulamasında uzman ve usta anlamını karşılar.
Osman, bir bölgeyi ilhak ettiğinde veya ele geçirdiğinde, örgütlenme işinde fakılardan ve ahilerden yararlanırdı. Fakılar, İslâm toplumunu, kurumlarını, hukukunu bilen insanlar olarak Osman Gazi'yi yönlendirirlerdi. Tahrir defterlerinde, kayıtlarda fakı ve ahilere vakıf köyler ve çiftlikler verildiği görülüyor.
Hal böyleyken köylerde, nahiyelerde, yerleşim yerlerinde İslâm toplumunun İslâmi kurallara göre hayatlarını kurmaları hususunda köy imamlarına ihtiyaç duyulduğu konusu önemlidir. "İşte fakıların en aşağı kademede olanları bu köy imamlarıdır."
Köylerde, nahiyelerde ve yerleşim yerlerinde sülale adı olarak geçen Fakıoğulları sıfatı bu itibarla o devirdeki köy imamının torunları üzerine yapışmış gibidir.
Silsile, köy imamları, fakılar, kadılar ve vezirler şeklinde kademe kademe birbirini takip etmektedir.
Osman Gazi, Beyliğin kurulması aşamasında, İslâm hukukunu bilen fakılardan en üst seviyede yararlandı. Fakılarla sıkı ilişkiler kurdu.

Çünkü fakılar, Türk toplumunun dini ve sosyal hayatını örgütlemede, düzenlemede çok önemli vazife gördüler. İlk dönemlerde Fakılar içinden vezirler tayin edildi. Kuşkusuz Sinanüddin Yusuf ulemadan olup vezirdir. Çandarlı Kara Halil, ulema kökenli vezirlerin en ünlüsüdür. Fatih dönemine kadar evlatları devlet idaresinde yer aldılar.
Vakıf kayıtları gösteriyor ki Fakılar vakıflara sahip olmaklıkta ahilere, sufilere, şeyhlere göre ilk sıradadır.
Selçuklu sultanları Bağdat halifesiyle yakın ilişki halindeydiler. Kendilerini halifenin yardımcısı sayarlardı. Anadolu'da "Ahilik" örgütünü kuran Nasirüddin Evren (Ahi Evran) Bağdat'tan Anadolu'ya gelen bir grup şeyh sufi ve ulema arasındadır. Elbette bu insanların Türk asıllı olduklarında şüphe yoktur. Büveyhilerden sonra daha yoğun şekilde Türk milletinin El Cezire bölgesine yerleştiği biliniyor. Sultan Alpaslan'ın dahi ilk aşamada yönünü Suriye, Kudüs ve Bağdat tarafına döndürdüğünü yadsımak olmaz.
Yazının ikinci aşaması olan Ahilik ve Ahi Evran konusu yine Halil İnalcık anlatımı üstünden devam edecektir.
Hocayı saygıyla yad ediyorum.
ES
2024

Yorum Ekle

Enver Seyhan

X